

22 december 1959

U 14759a/59 - G 46 - P1/PS9.

17A9844/17
GEHEIM

Land: West-Afrika.

Onderwerp: De recente ontwikkelingen in de MALI.

Referenties:

Datum van
waarneming: Medio december 1959.

Bron: Betrouwbaar; goed kenner van de politieke verhoudingen in Frans-West-Afrika, heeft reeds verscheidene malen dit gebied bezocht.

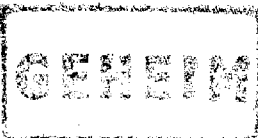
Opmerkingen:

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

West-Afrika

DE RECENTE POLITIEKE ONTWIKKELINGEN IN DE MALI

1. De situatie in Afrika verandert op het ogenblik ongelooflijk snel. In de atmosfeer is in slechts enkele maanden een merkbare verandering gekomen. De MALI heeft de strijd gewonnen. HOUPHOUET BOIGNY heeft zijn strijd tegen de MALI moeten opgeven. De GAULLE, de Franse regering en iedereen in Frans Afrika, hebben thans het bestaan van de federatie MALI aanvaard. De enige vraag is nu nog, of de MALI er in zal slagen andere staten tot zich te trekken en deze als het ware in die federatie te absorberen. Dit nu staat nog geenszins vast, want de staten die met de MALI de Communauté vormen, zijn door het succes van de MALI een weinig verontrust, en beginnen zich schrap te zetten.

2. De GAULLE heeft de MALI praktisch onafhankelijkheid geschonken. Ook dat is een geweldige stap. Het is duidelijk, dat HOUPHOUET BOIGNY tegen die onafhankelijkheid gestreden heeft, omdat, eenmaal onafhankelijk geworden, hij genoodzaakt zal zijn nauwer contact met de andere Afrikaanse staten te zoeken. En dat contact gaat hem geld en invloed kosten.

3. Het is duidelijk, dat de andere Afrikaanse staten zich gereed maken om hetzelfde te vragen als de MALI nu gekregen heeft. Zij kunnen moeilijk met minder genoegen nemen. Zelfs HOUPHOUET BOIGNY kan niet accepteren, dat de Ivoorkust in een inferieure positie in de Communauté staat dan de MALI. De nederlaag van HOUPHOUET BOIGNY is compleet. Hij moet de MALI volgen op de weg naar onafhankelijkheid en hij zal misschien genoodzaakt zijn met de MALI en de anderen een soort van federatie te vormen, met alle risico's van dien, o.a. het risico dat de Côte d'Ivoire iets van zijn welstand met de andere staten zal moeten gaan delen.

4. De schok was niet minder groot voor Dahomey en de Haute Volta, de twee staten die zich verleden jaar op verzoek van Parijs uit de MALI-federatie hebben teruggetrokken, en die nu zien dat de MALI De GAULLE's zegen krijgt.

TSIRANANA, de president van de republiek Madagaskar, drukte zijn mening over de ontwikkelingen in West-Afrika als volgt uit: "HOUPHOUET BOIGNY was à plat. Hij was nergens meer. En wij eigenlijk ook niet. We zullen allemaal nu diezelfde weg op moeten en kijken hoe we ons tegen de tendenzen van de MALI, voorzover die voor ons schadelijk kunnen zijn, kunnen verweren."

5. Er heeft ook een interessante verandering plaats gevonden in de MALI zelf. Enige maanden geleden moest de MALI nog strijden voor zijn erkenning en was alles geconcentreerd op de samenwerking, de eenheid, de broederschap in de MALI, etc. Nu de overwinning behaald is, beginnen de verschillen zich te tonen.

6. Ook schijnt er een conflict op komst te zijn tussen de Soedan en Senegal. Er is een verschil in politiek klimaat. De Soedan is radicaler dan Senegal. In de eerste plaats omdat MODIBA KEITA, de leider van de Soedan, radicaler is dan de leiders van Senegal, MAMADOU DIA en SENGHOR. MODIBA staat veel harder tegenover Frankrijk, had ook verder willen gaan in zijn onderhandelingen met De GAULLE en staat lossier tegenover de Communauté dan MAMADOU DIA en SENGHOR. MAMADOU DIA is ook veel meer geconcentreerd op de economische opbouw van zijn land langs realistische lijnen dan MODIBA KEITA, wiens hele optreden een beetje doet denken aan dat van SEKOU TOURÉ. Maar MODIBA KEITA heeft niet alleen de jeugd van de Soedan achter zich; hij oefent ook een grote aantrekkingskracht uit op de jeugd van Senegal. Dit

maakt dat noch SENGHOR noch MAMADOU DIA zich met voldoende kracht tegen de tendenzen die van MODIBA uitgaan, kunnen verzetten. Daar komt nog bij, dat SENGHOR de eigenlijke uitvinder van de MALI is en dus daardoor ook gehandicapt is in zijn verzet tegen MODIBA KEITA. SENGHOR gelooft in de MALI, hij gelooft in een Westafrikaanse federatie die zich op gelijke voet met Frankrijk zou kunnen verbinden. Hij gelooft, dat in die federatie Senegal op de duur de overhand zal krijgen, dank zij de productie van studenten die aan de grote universiteit van Dakar plaats vindt, en die, naar hij meent, aan Senegal hetzelfde overwicht over de Westafrikaanse federatie zal geven als de Sorbonne over geheel Frankrijk heeft.

Maar deze redenering van SENGHOR houdt niet voldoende rekening met de aantrekkingskracht die MODIBA KEITA uitoefent. Het regime in de Soedan onderscheidt zich van dat in Senegal, doordat het nog veel autoeratischer is; het is zelfs zo autoeratisch, dat verschillende mensen van linksen huize in Dakar van mening zijn, dat de Soedan op weg is naar een gematigde vorm van "démocratie populaire". Merkwaardigerwijze versterkt dit juist de sympathie van de jeugd voor MODIBA KEITA; zoals een student zeide: "We bewonderen hem, omdat hij zo sterk is in zijn eigen omgeving." Het is een feit, dat op het ogenblik de jeugd meer en meer naar de Soedan begint te kijken, en zich enigszins van Sekou TOURÉ begint af te keren. Een missionaris zeide: "De aantrekkingskracht van Guinea neemt af, naarmate men dichter bij Guinea komt."

MODIBA KEITA profiteert er van, dat hij in de MALI tenslotte in een beschaafder omgeving is dan SEKOU TOURÉ en het resultaat in elk geval is, dat op het ogenblik de Frans sprekende Afrikaanse jeugd meer is geïnteresseerd in het experiment MODIBA KEITA in de Soedan dan in het experiment van Sekou TOURÉ in Guinea.

Deze tendens wordt ondersteund door de andere leiders van West-Afrika, die allen ontstond zijn over de ophef die men

in de Verenigde Staten en elders van Sekou TOURÉ's reis heeft gemaakt, en die vooral verontwaardigd zijn over de wijze waarop Sekou TOURÉ zichzelf heeft gepresenteerd, namelijk als dé leider van Frans sprekend Afrika.

"Niemand", zo zeiden verschillende leiders, "heeft hem daartoe gemandateerd; we zijn geen satellieten van Sekou TOURÉ". Het eindresultaat schijnt te zijn, dat die reis, triomfaal in publiciteitsopzicht, de positie van Sekou TOURÉ in West-Afrika heeft verzwakt. Dergelijke reacties worden trouwens ook gemeld uit Ghana en Liberia.

7. Een merkwaardige verandering heeft ook plaats gevonden aan de universiteit van Dakar, die begin december feestelijk is geopend met een aantal prachtige nieuwe gebouwen. De universiteit is uitmuntend. Het verschil tussen deze mooie en moderne universiteit, die op volstrekt realistische gronden is opgebouwd, en de mallo-tige, overdadig grote en luxueuze universiteit van Ghana is frappant. Men voelt, dat in Dakar de zaak veel serieuzer is, en er is geen twijfel aan, dat het onderwijs in Dakar op een veel hoger peil staat.

8. De verandering in klimaat in het studentenmilieu is ook merkbaar. De P.A.I. had een half jaar geleden nog een grote invloed onder de studenten. Stakingen en acties van alle mogelijke aard tegen de leiding van de universiteit waren aan de orde van de dag. Maar sindsdien is de universiteit in handen van de regering van Senegal gekomen, en MAMADOU DIA is in zijn houding ten aanzien van de studenten heel wat minder vriendelijk dan de Franse autoriteiten waren. Men moet ook niet vergeten, dat MAMADOU DIA over de functies beschikt, die straks aan deze studenten gegeven moeten worden. Het was dus merkwaardig te zien hoe tam de studenten geworden zijn. Niemand durfde zelf een gesprek over politiek te beginnen, iedereen hield zich zo lang mogelijk afzijdig.

"De gehoorzaamheid is volkomen", verklaart de rector van de universiteit. "We hebben het nog nooit zo gemakkelijk gehad wat dat betreft."

Als men echter privé met de studenten spreekt, bemerkt men, dat de P.A.I. nog niet veel van zijn aanhang heeft verloren. Zij zijn tegen de leiding van de Senegalese staat, onder meer omdat zij haar minder radicaal vinden dan Sekou TOURÉ, en zij zijn zelfs niet helemaal tevreden met MODIBA KEITA. Zij willen, dat de MALI onmiddellijk de volledige onafhankelijkheid vraagt en neemt, en een radicaal regime doorvoert langs de lijnen die de P.A.I. propageert. Maar dit zijn gedachten die zij niet uitspreken. Geen enkele student waagt het daarvoor uit te komen.

Aan de vooravond van het bezoek van De GAULLE aan Dakar heeft MAMADOU DIA alle leiders van de P.A.I. laten oppakken, op grond van een wet waarvan eigenlijk niemand de inhoud kent, en die trouwens een week tevoren juist voor deze gelegenheid even was aangenomen. Het schijnt dat men nu een minister niet mag kritiseren, indien die kritiek schadelijk voor de staat zou zijn. Wat het precies betekent weet niemand, maar iedereen begrijpt, dat deze wet alleen is aangenomen om MAMADOU DIA de gelegenheid te geven alle vooraanstaande P.A.I.-leden te arresteren, zolang De GAULLE in Dakar vertoefde.

9. De progressief gezinde ambtenaren van Franse zijde, die in Dakar gebleven zijn en daar op heel loyale, en - naar zij zelf zeggen - uiterst prettige wijze, met MAMADOU DIA samenwerken, zijn zeer ongerust over de MALI. "Wanneer MODIBA KEITA zijn zin krijgt en van de MALI een eenheidsstaat maakt, zijn wij verloren", zeide een van de Franse Directeuren-Generaal. "De Soedan heeft vier miljoen mensen, bijna tweemaal zoveel als Senegal. Het is veel armer, en het is veel radicaler. Het

zou niet de eerste keer zijn, dat de Soedan de Senegal heeft opgegeten. Maar dan komt er van het realistische program, dat ik bezig ben voor MAMADOU DIA uit te werken, niets terecht. Allen zijn wij dus van mening, niet, dat de MALI ongedaan gemaakt moet worden, - dat is politiek eenvoudig onmogelijk; maar wél dat Senegal en de Soedan in de MALI als gescheiden staten gefedereerd moeten blijven doorwerken. In drie maanden zal beslist zijn wat de toekomst van de MALI wordt; in deze drie maanden wordt ook beslist over het heil van Senegal."

Medio december 1959.